

La Catalogna in Europa, l'Europa in Catalogna. Transiti, passaggi, traduzioni
Associazione italiana di studi catalani
Atti del IX Congresso internazionale (Venezia, 14-16 febbraio 2008)
Edizione in linea – ISBN 978-88-7893-009-4
<http://www.filmmod.unina.it/aisc/attive/>
Data di pubblicazione di questa comunicazione: 8 maggio 2008
<http://www.filmmod.unina.it/aisc/attive/Gregori.pdf>

Alfons Gregori i Gomis

Illes en un mar inconegut. La recepció de Moncada i Sánchez Piñol a Polònia

Al meu parer, pels volts de l'any 2000 es va produir un punt d'inflexió en l'estudi i difusió de la literatura catalana a Polònia, ja que d'alguna manera van quallar els dos focus principals de la catalanística polonesa, cosa que va impulsar notablement la promoció cultural i literària de la nostra pàtria en aquest gran país centreeuropeu. Es tracta de Cracòvia, amb un seguit d'entusiastes relacionats sobretot amb la professora Anna Sawicka, i de Poznan, on es localitza allò que m'agrada anomenar «el grup de Poznan», integrat per Barbara Łuczak, Dominik Tomaszewski i Witold Maciejewski. A l'hora de qualificar-los de grup em baso en el fet que, a banda d'haver coincidit en el temps i l'espai espai, aquests tres estudiosos han col·laborat estretament en la majoria dels seus treballs de traducció i de difusió catalanòfila,¹ fins i tot en la redacció del futur diccionari català-polonès, en què tinc l'honor de participar.² Paral·lelament, cal destacar que des del focus catalanòfil de Cracòvia s'ha aconseguit crear una col·lecció pròpia dedicada a textos catalans en el marc de l'editorial universitària Księgarnia Akademicka, col·lecció que ha estat batejada amb l'expressió «Serie amb barretina».

Ja que m'he referit a Frankfurt, la ciutat de la *Buchmesse* que aquests darrers mesos ha fet córrer rius de tinta en què s'han ofuscat milers de conciutadans nostres, val la pena introduir la qüestió de la recepció literària catalana a Polònia mitjançant alguns comentaris destacables que han sorgit en la premsa polonesa arran d'aquesta fira internacional del llibre. El desembre de 2006 la revista literària *Nowe Książki* ingènuaament anunciava que, després de l'Índia, els catalans presentarien la seva «regió» i la seva «herència literària»;³ devien desconèixer que es tracta de dos conceptes que, per motius contraposats, xocaven frontalment amb les voluntats tant dels responsables de l'Institut

* Voldria dedicar aquest treball a Meritxell Solé, amb qui vaig viure una altra Itàlia.

¹ Entre d'altres, caldria esmentar l'elaboració coordinada del dossier sobre la cultura i la literatura catalanes al número doble 122-123 de la prestigiosa revista d'abast nacional *Czas kultury* (2004), o els assessoraments filològics mutus en diverses de les traduccions literàries que han dut a terme cadascun dels seus integrants.

² Fa ben poc s'hi ha integrat Sebastià Moranta, resident a Frankfurt.

³ “[...] W przyszłym roku swój region i spuściznę literacką prezentować będą Katalończycy” (Gręda, 2006: 81).

Ramon Llull (que no es volien limitar al territori administratiu de la comunitat autònoma de Catalunya) com dels organitzadors de la Fira (que pretenien reflectir l'actual estat de coses al món literari establert a Catalunya, i no pas focalitzar excessivament en herències del passat que no encabien els èxits castellans). Cal destacar dos articles sobre la *Buchmesse* publicats a la secció de cultura del diari més llegit de tot Polònia, *Gazeta Wyborcza*. El primer dels textos, signat per Bartosz Wieliński (2007), va aparèixer arran de la inauguració de la Fira, mentre que el segon, a càrrec de Karolina Przewrocka (2007), constitueix un repàs dels fets presumptament més sucosos que s'hi van succeir. Aquest darrer article es refereix molt breument a la participació catalana com a cultura convidada d'honor. Així, tot presentant els 130 escriptors d'aquesta literatura que es van desplaçar fins a Alemanya com a escriptors d'una «regió autònoma d'Espanya», subratlla que no en va sobresortir cap com a troballa literària de futur, però que va ser un èxit la iniciativa de donar a conèixer la nostra llengua en l'escena europea (Przewrocka, 2007: 16). Sense ironies: És un gran pas. Alhora, també posava èmfasi en la dimensió política de les activitats, amb les paraules del nostre president, José Montilla Aguilera, que pronosticaven una nova passa cap a l'oficialització del català a la UE, mentre que els escriptors catalans en llengua castellana havien desistit d'assistir a la Fira (Przewrocka, 2007: 16).

En canvi, Wieliński, en la prèvia, ens ofería un article que duia el significatiu títol de «Catalunya a la conquesta de Frankfurt» («Katalonia zdobędzie Frankfurt»). La quasi totalitat del text tracta de la presència de Catalunya com a convidada d'honor. Si bé s'indica que és una de les regions culturalment més avançades d'Europa, i que disposa d'una literatura d'alta volada (pel fet de dur-hi 130 escriptors i 600 artistes...) també s'explicita l'esclat de la controvèrsia sobre la presència oficial d'escriptors en llengua castellana a la Fira (Wieliński, 2007: 17). El periodista polonès, tanmateix, assegura que arran del conflicte sobre el suposat provincianisme de les institucions catalanes, els periodistes alemanys van aprofundir en la qüestió i la premsa va donar a conèixer la particular situació historicocultural del nostre país (Wieliński, 2007: 17). A l'article es comenta breument l'obra de tres autors destacats: Maria Barbal, Jaume Cabré i Quim Monzó. Dels dos primers s'esmenten les obres respectives *Pedra de tartera* i *Les veus del Pamano*,⁴ sobre la qual en concret se cita la lloa de «gran obra» apareguda al diari *Frankfurter Allgemeine*, alhora que es presenta sintèticament Monzó com un famós escriptor i articulista que havia estat també corresponsal de guerra al Vietnam⁵ (Wieliński, 2007: 17). Segons sembla, un molt jove Quim Monzó havia fet algun viatge estiuenc a zones en guerra juntament amb un amic, en què aprofitaven per escriure alguna crònica (Piñol, 2004) i guanyar alguns calerons. Val la pena aturar-se un instant en la imatge que s'ofereix d'aquest escriptor català. Hi llegim que escriu amb una ironia extraordinà-

⁴ Les traduccions del títol han estat realitzades des del títol de la traducció alemanya: *Jak kamień na rumowisku* (*Wie ein Stein im Geröll*) i *Głosy rzeki* (*Die Stimmen des Flusses*), és a dir, “Com una pedra en una tartera” i “Les veus del riu”. Per cert, el cognom de Cabré apareix com a “Cabres”.

⁵ “[...] Quima Monzó, słynnego katalońskiego pisarza i publicysty, dawnego korespondenta wojennego w Wietnamie” (Wieliński, 2007: 17).

ria i dissecciona racionalment l'absurditat de l'existència humana (Wieliński, 2007: 17). Amb aquesta minsa i esquemàtica informació sobre Monzó, el lector polonès el relacionarà, al meu entendre, amb dos autors propis contemporanis: D'una banda, Ryszard Kapuściński, periodista i autor d'algunes de les millors cròniques sobre països i conflictes oblidats pels *mass media*, i Sławomir Mrożek, escriptor i dramaturg, entre la sàtira política, l'absurd i la ironia existencial. Monzó és qui s'aparta més del marc en què s'inscriuen les novel·les esmentades de Cabré i Barbal, és a dir, la Guerra Civil espanyola, marc subratllat per Wieliński (2007: 17), i per tant pot mostrar-se com un creador més universal que la resta al lector polonès,⁶ tot i que l'afirmació de l'autor de l'article sobre el mal que als catalans ens deu fer encara la història no pot deixar indiferent als sentits polonesos, sempre romànticament atents al seu ésser nacional.

Amb aquest panorama *in mente*, passem a la recepció en els darrers anys de la nostra literatura a Polònia. Val a dir que percentualment hi destaca el vessant medieval, representat fidelment per Ramon Llull: el *Llibre de Meravelles* (2001), *L'Art breu* (2004) o el *Llibre d'Amic i Amat*, que fins i tot compta amb dues traduccions diferents (2002 i 2003); en aquest mateix sentit, l'any passat va aparèixer a la revista universitària *Studia Iberystyczne* (núm. 6, 2007) la traducció completa del «Cant espiritual» (poema CV) d'Ausiàs March i, enguany ja ha estat editat el primer dels dos toms en què es presentarà el *Tirant lo Blanc* en polonès. Fins l'any 2006, les traduccions al polonès de la prosa catalana contemporània han estat escadusseres i força heterogènies: *La Plaça del diamant* (1962) de M. Rodoreda el 1970, *El testament* (1955) de X. Benguerel el 1982 i *El mar* (1958) de B. Bonet el 2003.⁷ Les dues obres que aquí tractaré han significat un revulsiu d'aquesta penosa tendència.⁸

En efecte, el 2006 ens va sorprendre la publicació quasi simultània de les traduccions al polonès de dues obres narratives catalanes contemporànies: *Històries de la mà esquerra* (1981) de Jesús Moncada i *La pell freda* (2002) d'Albert Sánchez Piñol. Resulta curiós que ambdues presenten característiques que les apropen notablement, ja que assumeixen el discurs fantàstic com un dels seus eixos configuradors i tracten de mons aïllats en què determinades forces primigènies prenen protagonisme. En aquest sentit, l'Ebre de Moncada esdevé una potència de creació i de destrucció que actua com a teló de fons de l'obra de l'autor de Mequinensa amb certs elements meravellosos que s'entrecreuen amb els procediments fantàstics de Moncada, mentre que en el cas de *La pell freda*, els citauques, estranys éssers amfibis sorgits del fons del mar, poden representar l'alteritat d'una naturalesa incògnita i sinistra. Així, com illes en un mar incone-

⁶ Wieliński (2007: 17) exemplifica la narrativa breu de Monzó amb l'esment d'un conte al voltant de les conseqüències de l'atemptat de l'11-S als Estats Units.

⁷ Per a més informació sobre aquestes i d'altres traduccions, podeu accedir al següent lloc web de l'Institut Ramon Llull: <http://www.llull.cat/llull/biblioteca/trac.jsp>.

⁸ A més, per sort, ja està prevista per al març de 2008 la publicació de la següent novel·la contemporània: *Per un sac d'ossos* (2005) de Lluís Anton Baulenas. La traducció del títol serà prou literal, *Za worek kości*, i el publicarà la important editorial polonesa Wydawnictwo Literackie, al costat d'obres d'autors com Margaret Atwood, Orhan Pamuk o Cormac McCarthy.

gut, aquestes obres arriben a Polònia isolades del *mainstream* de la prosa catalana contemporània, força identificat amb el realisme. En veritat, fent analogia amb la seva temàtica, podrien evocar en la cultura d'arribada una impressió d'isolament del món català respecte a la resta d'Occident. En el present article s'analitzaran aquestes qüestions i d'altres relacionades amb la recepció de les dues obres esmentades.

Anna Sawicka ha estat l'encarregada de portar a la llengua polonesa el *bestseller* de Sánchez Piñol. Aquesta crítica i traductora ha publicat força articles i llibres sobre literatura catalana medieval, modernista i contemporània, sobre teatre català, i sobre recepció literària d'una banda a l'altra. Resulta inevitable la consulta de la completa bibliografia sobre aquest darrer tema que sota la seva direcció es troba a Internet, actualitzada fins a la primavera de 2004.⁹ Ha traduït obres de Ramon Llull, Pere Calders, Salvador Espriu, Sergi Belbel i Santiago Rusiñol. Alhora, ha forjat una càtedra de catalanística a la Universitat Jaguella de Cracòvia, en què s'han format molts joves interessats per la nostra llengua i cultura. L'obra va aparèixer al segell Noir sur Blanc, que publica autors de categoria internacional amb vocació de vendes, com Boris Akunin o Andrea Camilleri, i que posseeix una bona distribució a tot Polònia. La novel·la de Sánchez Piñol es presenta en polonès amb un títol modificat, *Chłodny dotyk*, és a dir, 'tacte fred', cosa que, de les traduccions que em són coneguts, solament succeeix també en alemany (*Im Rausch der Stille*, «en la remor de la calma»), encara que no té gaire a veure amb l'opció polonesa. Aquesta resulta d'un lleu desplaçament semàntic, ja que l'adjectiu 'chłodny', que en general té una primera accepció relacionada amb la temperatura ('fresc'), passa a tenir un significat metafòric de caràcter psicològic ('fred', 'indiferent') en contacte amb el substantiu 'dotyk' quan aquest es refereix al 'tacte'. Tanmateix, 'dotyk' també significa 'tocament' (el fet de tocar quelcom, no de fer tocaments sexuals); pres en aquest sentit, el títol polonès disminuiria la temperatura cutània de la llengua de sortida.

Chłodny dotyk no ha estat a Polònia un èxit de vendes, com és el cas del text en llengua de sortida o d'alguna altra traducció. Va merèixer quatre ressenyes en publicacions prou diverses. Cal posar de relleu que en totes les ocasions, igual que en el text promocional de la coberta posterior de *Chłodny dotyk* (que parla de novel·la contemporània catalana),¹⁰ Sánchez Piñol és caracteritzat com un autor català que fa literatura catalana.¹¹ Això, a Polònia, resulta un pas cabdal envers la normalització exterior de la nostra cultura, ja que si bé el lector polonès relaciona la ciutat d'origen de Sánchez Piñol (Barcelona) amb Espanya, no s'expliciten adjectius que posin en dubte la pertinença de l'obra a la literatura catalana i s'enforteix alhora la imatge d'una literatura catalana autònoma. Per comprendre la introducció de la seva novel·la al mercat polonès hem de te-

⁹ Es tracta de: <http://www.filg.uj.edu.pl/~as/bibliografia>. Una versió més actual de la mateixa es pot trobar en un recull bibliogràfic publicat més recentment en suport paper (Sawicka, 2006: 253-296).

¹⁰ "Współczesna powieść katalońska".

¹¹ Sols apareix un nemi error a la fitxa adjunta a la ressenya publicada en la revista *Nowe Książki*, ja que s'hi assenyala que la traducció de Sawicka és de l'espanyol (Sobalczyk, 2006: 69), dada del tot incorrecta.

nir present la importància que hi té el gènere popular de procedència anglosaxona, anomenada *fantasy*, és a dir, la literatura que combina el meravellós medievalitzant, l'èpica contemporània i la ciència ficció. Tant la coberta de *Chłodny dotyk*, que evita les coloraines llampants i l'estètica *kitsch* del *fantasy*, com la col·locació habitual del llibre fora de les seccions del gènere¹² comporten que no s'inscriu en un mode literari que pateix força prejudicis per part de la crítica. Tanmateix, el fet que una de les ressenyes pertanyi a la revista *Nowa Fantastyka*, dedicada íntegrament al món del *fantasy* i lloc de trobada dels seus fans, permet suposar que el sector de públic que segueix aquestes novetats literàries l'ha assumit en part com a propi.

Les ressenyes més extenses van aparèixer a les revistes especialitzades *Op. Cit.* i *Nowe Książki*. La primera és un lloc d'expressió molt heterogeni, una revista que podríem definir globalment com d'estudis culturals, ja que hi apareixen articles molt aprofundits que van des de l'antropologia fins a la teoria literària, passant per la sociologia, la filosofia o la traductologia. Ewa Klekot, docent a l'Institut d'Etnologia i Antropologia Cultural de la Universitat de Varsòvia i responsable de l'article que ressenya *Chłodny dotyk*, fa honor a la revista i a la professió ja que el seu text mira d'abastar tot els elements propis de l'antropologia que conformen el cos de pensament de *La pell freda* (sabut és que Sánchez Piñol és antropòleg africanista). Klekot aprofita una de les declaracions de l'autor català al diari *El País* per intitular l'article: «La verdad es sólo la última versión de un relato»¹³ (Rodríguez Marcos, 2005). A partir d'aquesta idea, i del concepte d'alteritat, Klekot fa un repàs no sols de la novel·la en qüestió, sinó que també introdueix en la reflexió d'altres obres de Sánchez Piñol, en especial *Pallassos i monstres*, sobre la figura de vuit dictadors africans, i *Pandora al Congo*,¹⁴ segona part de la pretesa trilogia iniciada amb *La pell freda*. En realitat, el conjunt de l'article crea la impressió que la novel·la catalana no és sinó un pretext per tractar amb agudesa i síntesi acadèmica sobre aspectes de debat antropològic, i més concretament sobre les relacions entre escriptura antropològica i narració ficcional: «La presència extratextual de l'antropologia a les novel·les de Sánchez Piñol consisteix en el fet que *de facto* es tracta d'obres que reflexionen de manera profunda i polièdrica sobre l'alteritat»¹⁵ (Klekot, 2006: 9).

Nowe Książki és una publicació que recull les novetats bibliogràfiques en forma d'articles i de ressenyes. Hom dedica a *Chłodny dotyk* un espai mitjà, que no arriba al reportatge però tampoc es limita a una ressenya breu. L'autor combina la interpretació literària amb els seus coneixements de filosofia i antropologia per mostrar-nos les diver-

¹² A diferència de la majoria de llibreries petites i mitjanes de Catalunya, les seccions específiques de *fantasy* abunden en les llibreries poloneses, és a dir, resulten quasi imprescindibles a l'hora de classificar els llibres per als lectors potencials.

¹³ «Prawda jest tylko ostatnią wersją opowieści» (Klekot, 2006: 8). De fet, la ressenyadora polonesa emprà diversos textos apareguts a *El País* l'any 2005 per bastir i il·lustrar l'article a *Op. Cit.*

¹⁴ De fet, al final de l'article de Klekot apareix una nota informativa que preveu la publicació de *Pandora al Congo* en polonès a la mateixa editorial, Noir sur Blanc.

¹⁵ «Pozatekstualna obecność antropologii w powieściach Sáncheza Piñola polega na tym, że *de facto* są one głęboką i wielowątkową refleksją nad obcością?».

ses cares de la novel·la catalana. Compara l'esperit de l'obra amb *Robinson Crusoe*, però com si es tractés d'un pol negatiu respecte a la novel·la de Defoe, ja que en aquesta hi manca un final de to pessimista i Aneris resultaria una mena d'«anti-Divendres» (Sobolczyk, 2006: 68-69). L'altra comparació interessant que porta a terme el crític polonès per explicar la filosofia de fons de la novel·la es relaciona amb els jocs d'ordinador consistents a exterminar l'enemic, anàlegs als combats nocturns de la parella de resistents de *La pell freda*. Segons Sobolczyk (2006: 68), l'analogia de mecanismes visuals i textuals mostra el grau de militarització de la cultura occidental contemporània, no pas un retrocés envers la natura instintiva de l'ésser humà, sinó l'establiment d'una nova cultura que es modela en base a les nostres pors. D'altra banda, també es pregunta si la procedència irlandesa del narrador, la nacionalitat austríaca de Caffó i la catalanitat de l'autor no impliquen que l'obra també es refereixi al separatisme, en aquest cas immers en el debat sobre el militarisme. En aquest sentit, Sobolczyk (2006: 69) arriba a suposar que el nom de pila de Caffó, és a dir, Batís, té alguna cosa a veure amb el verb català 'batre', en l'accepció de 'donar cops'. L'autor de la ressenya no havia copsat la relació existent (clara per a un catalanoparlant o castellanoparlant) entre el nom del personatge i l'invent del francès Auguste Piccard, el batiscaf ('bathyscaphe' en francès), que d'alguna manera també deu simbolitzar les immensitats abissals de l'ànima humana personificades pel peculiar austríac.

Dziennik és un dels diaris més importants de Polònia. Justament en un dels suplementos culturals del divendres que s'hi adjunten, després del reguitzell de planes dedicades als programes televisius, hi trobem una ressenya de *Chłodny dotyk*, sota d'un foto immensa de Sánchez Piñol. Val la pena esmentar que els autors que acompanyen el català en aquesta secció de novetats editorials tenen una forta difusió internacional: Michel Houellebecq, per exemple, i Martin Amis. El títol de la ressenya indica la voluntat de domesticar l'inconegut (la foto i el nom de l'autor català) mitjançant l'ús d'un nom conegut: «Piñol gairebé com Lem»¹⁶ («Piñol prawie jak Lem»). L'escriptor polonès de ciència ficció és l'enllaç escollit per presentar la novel·la catalana, en aquest cas a través d'una de les seves obres més reconegudes, *Solaris*. Segons el crític, tant en l'una com en l'altra l'encarament amb el desconegut serveix per demostrar la impossibilitat de comprensió mútua en un món que ha perdut els fonaments (Kofta, 2006: 79). De la novel·la catalana, en valora sobretot l'esforç de renovació del gènere fantàstic, tot fent ús de referents clàssics del gènere combinats amb elements com el sexe o el concepte més antropològic d'alteritat.

Finalment, la darrera ressenya documentada que fa referència a *Chłodny dotyk* va aparèixer a *Nowa Fantastyka*, la qual, com hem dit anteriorment, és una publicació per als apassionats del fantàstic de caràcter més popular, en les seves diverses formes artístiques (literatura, còmic, cinema, etc.). En aquest cas, es tracta solament d'una breu co-

¹⁶ Cal advertir que sovint els polonesos es refereixen a espanyols i catalans mitjançant el darrer cognom, ja que els hispànics som una excepció per l'ús oficial de dos cognoms. En general, aquells qui ignoren aquest fet tendeixen a pensar que el cognom important és el darrer.

lumna en l'apartat de les ressenyes literàries, que ben bé podria passar inadvertida a més d'un lector de la revista. Paweł Matuszek (2006: 66), el crític, en remarca l'originalitat, com a obra que se situa per damunt de qualsevol gènere concret («ponadgatunkowa»), és a dir, una novel·la sorprenent («zdumiewająca») i irrepetible («niepowtarzalna»). En relació a l'estil, parla d'una prosa pessimista («pesymistyczna proza») però escrita amb un llenguatge bell i elegant («piękny i elegancki język») (Matuszek, 2006: 66), en aquest cas en referència al polonès de la traducció, és clar. Sigui com sigui, no cau en la simplificació de considerar l'obra un producte més del *fantasy* convencional, sinó que en marca i potencia les diferències com a literatura de qualitat escrita per un autor català.

El recull de contes de Moncada, *Històries de la mà esquerra*, ha estat traduït per Witold Maciejewski, pertanyent al grup de Poznan. De professió filòleg clàssic, va patir una reconversió a la catalanofilia que l'ha dut a traduir Moncada, Maria Mercè Marçal o Manuel Forcano, entre d'altres, coordinar el projecte del diccionari català-polonès esmentat més a munt i elaborar algun estudi sobre la literatura catalana contemporània.¹⁷ El títol del volum en la llengua de sortida ha estat escrupolosament respectat en polonès (*Historie z lewej ręki*), mantenint el joc de significacions entre la diferència situacional del subjecte (representada pels trets particulars de l'esquerrà) i la reivindicació ideològica (la tendència esquerrana interpretable). L'obra ha estat publicada per la Biblioteka Telgte,¹⁸ una editorial de reduïdes dimensions ubicada a la ciutat de Poznan (la cinquena ciutat en nombre d'habitants de Polònia, però probablement la tercera per importància econòmica i política). Curiosament, la línia editorial de l'empresa presenta una orientació catòlica que no ha impedit, però, la publicació d'uns contes tan descreguts i a voltes anticlericals com els d'*Històries de la mà esquerra*, especialment en un país tan fervorosament catòlic. Podem dir, honestament, que en aquest cas ha triomfat la qualitat literària per damunt d'ideologies. D'altra banda, malgrat les dificultats de distribució i, principalment, d'una adequada promoció, és una bona notícia que aparegui un volum complet de la narrativa breu de Moncada, i no pas una antologia, ja que això significa que en el futur se'n podran publicar d'altres més fàcilment. Tanmateix, sols hem localitzat una ressenya sobre el llibre, de la mà d'una de les integrants del grup de Poznan, la professora Barbara Łuczak, a la revista *Czas Kultury*. Ella mateixa ja havia iniciat la penetració de Moncada en el mercat literari polonès amb la traducció l'any 1994 d'un conte del recull *El Cafè de la Granota* (1985), publicat en aquesta mateixa revista.¹⁹

Łuczak (2007: 203) opta per citar abastament el pròleg del recull, escrit per Calders, per tal d'oferir un tast directe de la promoció intel·ligent d'aquest altre gran escriptor ca-

¹⁷ Es troba en premsa el seu article "Ebre amunt: El camí de Jesús Moncada cap a una frontera de mons", presentat al Congrés *Fronteras del Discurso - Discurso sobre Fronteras* (Poznan, 2007).

¹⁸ Les seves publicacions resulten força heterogènies: Des d'Emily Dickinson fins a reculls d'articles acadèmics, passant per una nova traducció de la *Divina Commedia* de Dante.

¹⁹ La polonesa Marta Cedro i el català Pau Freixa, a quatre mans, van continuar les traduccions de Moncada al polonès, en aquest cas a la prestigiosa publicació *Literatura na Świecie* (núm. 5-6, 2003). Es va tractar de quatre narracions extretes igualment del volum *El Cafè de la Granota*.

talà; també cita l'entrada *Segre* de la Wikipedia polonesa, a fi de dibuixar el marc geogràfic de l'aventura literària de Moncada. Aclareix de seguida que Mequinensa és catalanoparlant i que la seva absència en l'enciclopèdia internàutica es pot considerar perfectament una pista per trobar-hi una significació que vagi més enllà de la mera geografia, perquè Moncada ha estat reconegut com el creador d'una Mequinensa recreada, la seva pròpia Mequinensa literària, un esbós de la qual es troba al recull ressenyat (Łuczak, 2007: 203). Per bé que per aclarir la funció d'aquest indret esmenta Macondo (com a referent mundial d'una obra, d'un autor i fins i tot d'un gènere, s'entén), s'afanya a desmarcar Moncada de García Márquez (Łuczak, 2007: 204), amb la voluntat que el lector no caigui en el parany d'identificar l'obra del català amb el realisme màgic llatinoamericà. De fet, la crítica polonesa (2007: 204) incideix força en dos elements cabdals de la prosa de Moncada: La inestabilitat pragmaticotextual entre realitat, ficció i ficcionalitat, d'una banda, i de l'altra la funció (re)creadora de la memòria, que no cau en el sentimentalisme superflu del paradís perdut, sinó que pren la sana distància de l'humor i la ironia. Es tracta, en definitiva, d'una lectura sintètica i alhora molt encertada de la narrativa d'aquest escriptor, a partir d'una anàlisi que beu de la teoria literària i, en concret, dels plantejaments acadèmics sobre el fantàstic i els *lieux de mémoire*.

En conclusió, la publicació quasi conjunta de les obres de Moncada i Sánchez Piñol ha suposat un avenç qualitatiu molt important de la literatura catalana en el panorama cultural polonès. De fet, la presentació de la traducció de *La pell freda* en publicacions diverses ha significat l'inici de la consolidació d'un espai propi per a la literatura catalana, absent fins avui a Polònia, segurament amb el suport del ressò obtingut a la premsa de la Fira del Llibre de Frankfurt 2007. Aquesta 'habitació pròpia' de les nostres lletres també ha estat ocupada pel recull de contes *Històries de la mà esquerra* en polonès, tot i que la qualitat d'aquesta obra ha restat oculta a la majoria de lectors polonesos a causa d'una deficient difusió. D'altra banda, tant algun dels articles referits a la novel·la de Sánchez Piñol com la ressenya de l'obra de Moncada palesen d'alguna manera que els seus mons fictivals resulten l'emanació d'un aïllament, que es pot correspondre bé amb la singularitat de la situació sociopolítica del nostre país, bé amb la marginació que han patit les nostres lletres fins avui a Polònia i arreu del planeta. Tant de bo, doncs, s'enforteixin les polítiques de traducció i que els lectorats de català donin els seus fruits en forma de professionals que introdueixin amb *savoir-faire* i il·lusió les nostres millors obres en l'espai literari polonès.

Universitat Adam Mickiewicz

Bibliografia

- Gręda, Regina (2006). «Wielki Frankfurt», *Nowe Książki*, 1054, desembre, pàg. 81.
- Klekot, Ewa (2006). «Prawda jest tylko ostatnią wersją opowieści», *Op. Cit.*, 28, pàgs. 8-9.
- Kofta, Piotr (2006). «Piñol prawie jak Lem», *Dziennik* [Suplement *Kultura*], 23 de juny, pàg. 79.
- Łuczak, Barbara (2007). «Jesúsa Moncady wspomnienia sprzed potopu», *Czas Kultury*, 136-137, pàgs. 203-204.
- Matuszek, Paweł (2006). «Dotyk tajemnicy», *Nowa Fantastyka*, 290, novembre, pàg. 66.
- Moncada, Jesús (2006). *Historie z lewej ręki*, trad. de Witold Maciejewski. Poznan: Biblioteka Telgte.
- Piñol, Rosa M. (2004). «Quim Monzó recopiló en un libro sus crónicas periodísticas», *La Vanguardia*, 27 de febrer.
<http://www.e-barcelona.org/index.php?name=News&file=article&sid=3538>. [Data de consulta: 15 de desembre de 2007].
- Przewrocka, Karolina (2007). «Frankfurt: rekord piszących kucharzy», *Gazeta Wyborcza*, 15 d'octubre, pàg. 16.
- Rodríguez Marcos, Javier (2005). «La verdad es cuestión de estilo», *El País*, 29 d'octubre.
http://www.elpais.com/articulo/narrativa/verdad/cuestion/estilo/elpepuculbab/20051029elpbabnar_10/Tes. [Data de consulta: 17 de desembre de 2007].
- Sánchez Piñol, Albert (2006). *Chłodny dotyk*, trad. d'Anna Sawicka. Varsòvia: Noir sur Blanc.
- Sawicka, Anna (2006). *Drogi i rozdroża kultury katalońskiej / Camins i cruïlles de la cultura catalana*, Cracòvia: Księgarnia Akademicka.
- Sobolczyk, Piotr (2006). «Ob(e)c(n)y», *Nowe Książki*, 1054, desembre, pàgs. 68-69.
- Wieliński, Bartosz T. (2007). «Katalonia zdobędzie Frankfurt», *Gazeta Wyborcza*, 10 d'octubre, pàg. 17.